

Dlaczego palimy papierosy elektroniczne? *Why do we smoke electronic cigarettes?*

Katarzyna Korzeniowska, Artur Cieślewicz, Anna Jablecka

Zakład Farmakologii Klinicznej, Katedra Kardiologii, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Streszczenie

Wstęp. Papieros elektroniczny (e-papieros) to najnowszy gadżet dla palaczy, który można kupić już nie tylko w Internecie, ale w każdym większym centrum handlowym. Do jego nabycia skłania nie tylko chęć rzucenia palenia, lecz także korzystna cena, presja otoczenia czy też możliwość palenia w miejscach objętych zakazem. Rosnąca popularność e-papierosów skłoniła Autorów do przeprowadzenia ankiety celem poznania postaw palaczy e-papierosów wobec nałogu ich palenia oraz opinii jako konsumentów. **Materiał i metody.** W badaniu ankietowym wzięło udział 51 osób (24 kobiety i 27 mężczyzn) w wieku od 18 do 59 lat. Aż 23 ankietowanych to równocześni palacze tradycyjnych i elektronicznych papierosów. **Wnioski.** Największy wpływ na rzucenie palenia tradycyjnych papierosów ma presja otoczenia (rodzina i współpracownicy) oraz koszty ekonomiczne uzależnienia. Jako główne przyczyny palenia e-papierosów najczęściej wymieniane są aspekt ekonomiczny oraz możliwość palenia w miejscach objętych zakazem. (*Farm Współ 2014; 7: 9-13*)

Słowa kluczowe: papierosy, e-papierosy, palenie, nałóg

Summary

Background. Electronic cigarette (e-cigarette) is the latest gadget for smokers, which can be bought not only the Internet, but also in every major shopping center. People are encouraged to e-cigarettes not only because of the desire to quit smoking but also due to their favorable price, the influence of friends or the possibility of smoking in non-smoking areas. The growing popularity of e-cigarettes has encouraged the authors to conduct a survey to learn attitudes of e-cigarette smokers towards their addiction and their opinion as the consumers. **Material and methods.** 51 people (24 women and 27 men) aged 18 to 59 years took place in the survey. As many as 23 respondents were smoking both traditional cigarettes and e-cigarettes. The greatest impact on quitting smoking traditional cigarettes had the pressure of environment (family and co-workers) and the costs of addiction. **Results.** The most frequently mentioned causes e-cigarettes smoking were financial aspect and the possibility of smoking in non-smoking areas. (*Farm Współ 2014; 7: 9-13*)

Keywords: cigarettes, e-cigarettes, smoking, addiction

Wstęp

Coraz dokładniejsza wiedza o szkodliwości nałogu palenia papierosów i w konsekwencji rosnąca liczba zakazów dotyczących palenia tradycyjnych papierosów przyczynia się do wzrostu popularności elektronicznego papierosa, czyli elektronicznego systemu dozującego nikotynę (ang. electronic nicotine delivery

system). Pierwsze e-papierosy zostały opracowane w 2003 r. w Chinach. Typowy e-papieros zbudowany jest z systemu zasilającego oraz systemu wytwarzającego aerozol z płynu do napełniania wkładu e-papierosa, z różną zawartością nikotyny (0-24 mg/ml), o różnych smakach [1].

Według danych opublikowanych w maju 2013 roku liczba użytkowników e-papierosów w Polsce sięga już 900 tysięcy [2]. Jako powód zamiany klasycznych papierosów na e-papierosy ich użytkownicy często wymieniają „korzyści zdrowotne” lub próbę rzucenia palenia [3].

Producenci reklamują e-papierosy jako zdrowszą alternatywę dla tradycyjnych papierosów pomimo braku kompleksowych badań oceniających bezpieczeństwo ich stosowania, szczególnie badań epidemiologicznych wśród wieloletnich konsumentów. Wśród przesłanek wskazujących na potencjalne bezpieczeństwo e-papierosów wymienia się m. in. sposób pozyskiwania i oczyszczania nikotyny oraz brak substancji smolistych [1]. Z drugiej strony, już w 2009 r. WHO w raporcie „Report on the Scientific Basis of Tobacco Product Regulation: Third Report of a WHO Study Group” sugerowała, że należy zabronić rozpowszechniania informacji o korzyściach zdrowotnych oraz wspomaganiu rzucenia palenia przez stosowanie e-papierosów do czasu ich potwierdzenia na podstawie rzetelnych badań naukowych [4].

Cel pracy

Celem pracy była analiza postaw palaczy e-papierosów.

Materiał i metody

Badanie ankietowe przeprowadzono w okresie od stycznia do czerwca 2013 roku wśród 51 osób (25 kobiet, 27 mężczyzn) palących e-papierosy, w wieku od 18 do 59 lat (średnia $37,4 \pm 10,9$), klientów sklepów i punktów sprzedających ten produkt na terenie województwa wielkopolskiego. Większość respondentów (61%) zamieszkiwała w miejscowościach powyżej 100 000 mieszkańców, posiadała wykształcenie średnie (51%) i była aktywna zawodowo (69%). Dane demograficzne grupy ankietowanych zestawiono w tabeli I.

Na potrzeby badania opracowano kwestionariusz autorski zawierający 21 pytań o różnej formie. W większości były to pytania zamknięte jednokrotnego wyboru. Użyto także pytań półotwartych. W zestawie takich pytań znalazł się punkt nazwany słowem „inne”, umożliwiający osobie ankietowanej udzielenie swojej własnej odpowiedzi w momencie, gdy nie znajduje się ona wśród zaproponowanych przez ankietera.

Tabela I. Charakterystyka demograficzna ankietowanych palaczy e-papierosów

Table I. Demographic characteristic of e-smokers

	n	%
Płeć	24 K 27 M	47 53
Wiek (lata)	18-59	
Wykształcenie		
podstawowe	3	6
średnie	26	51
wyższe	22	43
Miejsce zamieszkania		
< 10 000	4	8
10 000-100 000	16	31
>100 000	31	61
Status ekonomiczny		
Uczący się	1	2
Uczący się i pracujący	14	27
Pracujący	35	69
Bezrobotny	0	0
Emerytura/renta	1	2

Wyniki

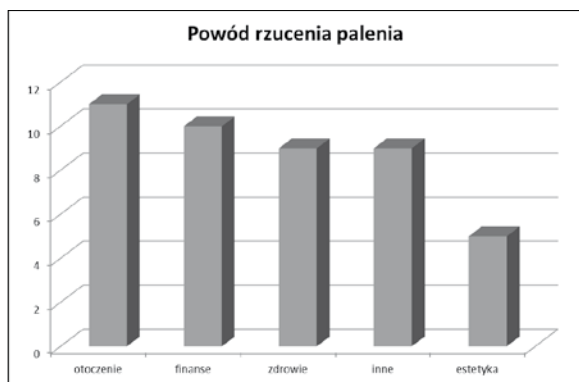
23 ankietowanych paliło zarówno papierosy, jak i e-papierosy, pozostałych 28 paliło tradycyjne papierosy w przeszłości, obecnie pali tylko e-papierosy. Zarówno wśród obecnych, jak i byłych palaczy przeważająca większość paliła bądź pali papierosy nie dłużej niż 10 lat i preferuje/preferowała papierosy klasyczne (bezsmałkowe; tabela II). Najczęściej wymienianym powodem porzucenia nałogu palenia była presja otoczenia (rodzina, współpracownicy) oraz koszt uzależnienia (rycina 1). Znajomi i rodzina to dla większości respondentów (51%) źródło wiedzy o e-papierosach (rycina 2). Niższy koszt użytkowania papierosów elektronicznych oraz możliwość ich palenia wszędzie to główne powody użytkowania e-papierosów wymieniane przez konsumentów (rycina 3). 96% respondentów korzystanie z papierosów elektronicznych argumentowało mniejszymi kosztami zakupu tego produktu. W miejscach, w których palenie jest zakazane, z papierosów elektronicznych korzysta 55% ankietowanych (tabela III). Aż 88% ankietowanych uważa e-papierosy za mniej szkodliwe dla zdrowia niż tradycyjne papierosy. Większość ankietowanych (71%) oceniła swój stan zdrowia jako dobry, 37% respondentów nie odczuło zmian zdrowotnych (pozytywnych i negatywnych) związanych z paleniem papierosów elektronicznych (rycina 4).

Tabela II. Charakterystyka nałogu tytoniowego ankietowanych aktualnych (AP) i byłych palaczy (BP)
 Table II. Characteristic of tobacco addiction of current smokers (AP) and ex-smokers (BP)

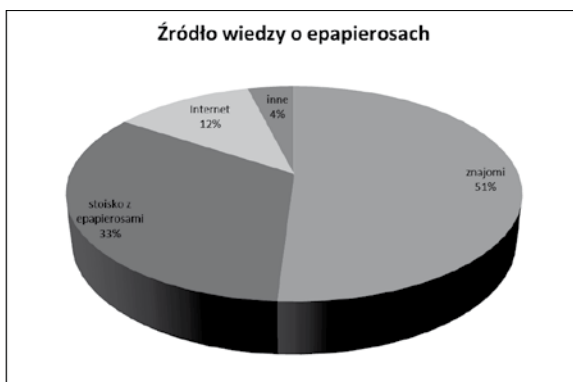
		N	%	
Tradycyjne papierosy	AP	23	45	
	BP	28	55	
Czas trwania uzależnienia (lata)	AP	1-10	14	61
		11-20	6	26
		> 20	3	13
	BP	0-10	16	57
		11-20	3	11
		> 20	9	32
Ilość wypalanych papierosów na dobę	AP	1-10	6	27
		11-20	14	61
		21-30	1	4
		> 30	2	8
	BP	1-10	6	21
		11-20	15	54
		21-30	5	18
		> 30	2	7
	Papierosy smakowe	AP	13	56
		BP	7	25

Tabela III. Charakterystyka ankietowanych e-palaczy
 Table III. Characteristic of e-smokers

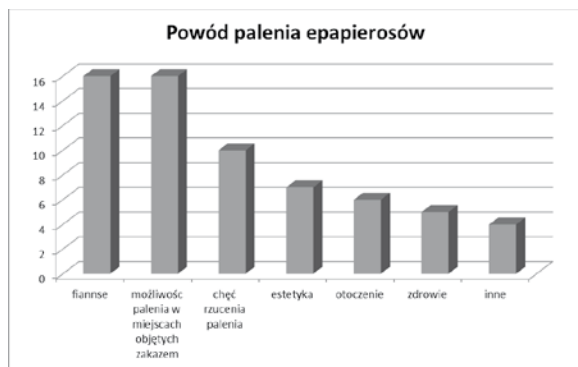
		n	%
Palenie w miejscach zakazanych	Tak	28	55
	Nie	19	37
	Czasami	4	8
Szkodliwość e-papierosów w porównaniu do tradycyjnych papierosów	Mniejsza	45	88
	Porównywalna	3	6
	Raczej tak	1	2
	Raczej nie	2	4
Ekonomiczność korzystania	Tak	49	96
	Nie wiem	2	4
Stan zdrowia	Bardzo dobry	11	21
	Dobry	36	71
	Średni	4	8

Rycina 1. Powód rzucania palenia
 Figure 1. The reason of quitting smoking

Rycina 2. Źródło wiedzy o e-papierosach
 Figure 2. Source of knowledge about e-cigarettes

Rycina 3. Powód palenia e-papierosa
Figure 3. The reason of smoking e-cigarettes

Omówienie

Według opublikowanych w 2012 roku wyników badania CBOS, prawie jedna trzecia dorosłych Polaków (31%) pali papierosy (wynik porównywalny od pięciu lat, ale mniejszy od uzyskanego w 1997 roku). Blisko ponad trzy lata temu zaostrzono przepisy dotyczące palenia papierosów w miejscach publicznych [5].

Ograniczenia te wymuszają zmianę zachowań palaczy – część z nich porzuca nałóg (55% w badanej przez nas grupie), pozostali wykorzystują alternatywne rozwiązanie – zamieniają tradycyjnego papierosa na elektronicznego. Niewątpliwie zmianę tę ułatwiają informacje, że e-papierosy pozwalają zredukować koszty palenia o połowę (31% ankietowanych wskazywało finanse jako przyczynę palenia e-papierosów) oraz radykalnie zmniejszają narażenie na substancje toksyczne użytkownika e-papierosów w porównaniu do narażenia użytkownika papierosów konwencjonalnych [6-8]. E-papierosy za mniej szkodliwe dla zdrowia niż tradycyjne papierosy uznało aż 88% ankietowanych.

W porzuceniu nałogu palenia pomocna jest presja otoczenia (rodzina, współpracownicy), w którym rośnie świadomość szkodliwości nałogu biernego palenia (22% ankietowanych jako przyczynę rzucenia palenia wskazywało właśnie presję otoczenia).

Niestety, w dostępnym piśmiennictwie brak jest wyników kompleksowych badań oceniających bezpieczeństwo stosowania e-papierosów, szczególnie badań epidemiologicznych wśród wieloletnich ich konsumentów. Należy podkreślić, że uzależnienie od palenia tytoniu jest chorobą, której leczenie musi

Rycina 4. Zmiany zdrowotne po e-papierosach
Figure 4. Changes in health after e-cigarettes smoking

wykorzystywać jedynie metody, które gwarantują skuteczność i bezpieczeństwo. Dlatego tylko dobrze przeprowadzone (ostre kryteria jakości) i udokumentowane badania dotyczące bezpieczeństwa papierosów elektronicznych oraz ich skuteczności w rzucaniu tradycyjnego palenia mogą w przyszłości być podstawą do uznania ich przez władze publiczne jako produktu leczniczego i zalecania ich przez lekarzy i terapeutów uzależnienia [3,9].

Wnioski

1. Największy wpływ na rzucenie palenia tradycyjnych papierosów ma presja otoczenia (zwłaszcza bliska rodzina i współpracownicy) oraz koszty ekonomiczne uzależnienia.
2. Jako główne przyczyny palenia e-papierosów najczęściej wymieniane są aspekt ekonomiczny oraz możliwość palenia w miejscach objętych zakazem.

Konflikt interesów / Conflict of interest

Brak/None

Adres do korespondencji:

✉ Katarzyna Korzeniowska
Zakład Farmakologii Klinicznej, Katedra Kardiologii,
Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego
w Poznaniu.
ul. Długa 1/2; 61-848 Poznań
☎ (+48 61) 853 31 61
✉ zakladfarmakologiiklinicznej@ump.edu.pl

Piśmiennictwo

1. Kośmider L, Knysak J, Goniewicz ML, Sobczak A. Elektroniczny papieros - bezpieczny substytut papierosa czy nowe zagrożenie? *Przeg Lek* 2012;69(10):1084-9.
2. E-papierosy zdobywają coraz większy rynek. Koncerny tytoniowe też chcą je produkować. http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/705941,e_papierosy_zdobywaja_coraz_wiekszy_rynek_koncerny_tytoniowe_tez_chca_je_produkowac.html.
3. Królikowski K, Domagała-Kulawik J. E-papieros: fakty i mity, doświadczenia własne. *Pneumonol Alergol Pol* 2014;81:74-5.
4. WHO Study Group on tobacco product regulation. Report on the Scientific Basis of Tobacco Product Regulation: Third Report of a WHO Study Group. © World Health Organization 2009.
5. Postawy wobec palenia papierosów. Warszawa: CBOS, marzec 2010. BS/36/2010. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012/K_107_12.PDF
6. Czogała J, Goniewicz ML, Fidelus B, et al. Assessment of passive exposure to aerosol from electronic cigarettes. *SRNT, PA* 9-2, 2013:45.
7. <http://esmokinginstitute.com/>
8. Zaciera M, Dzwonek L, Kośmider L, Kurek J, Sobczak A. Oznaczanie stężeń lotnych związków organicznych, związków karbonylowych oraz analiza jakościowa aerozolu generowanego podczas używania 3 elektronicznych papierosów z załączonymi liquidami dostarczonych przez Chic Sp. z o.o. Sp.k. Sprawozdanie wykonane przez: Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego, Zakład Szkodliwości Chemicznych i Toksykologii Genetycznej. Sosnowiec, listopad, 2012. http://www.esmokinginstitute.com/sites/default/files/Sprawozdanie_e-papierosy_Mild_03.%20doc.pdf
9. Bullen C, McRobbie H, Thornley S, Glover M, Lin R, Laugesen M. Effect of an electronic nicotine delivery device (e cigarette) on desire to smoke and withdrawal, user preferences and nicotine delivery: randomised cross-over trial. *Tob Control* 2010;19:98-103 doi:10.1136/tc.2009.031567.